

Beccaria Szabványok a bűnmegelőzési projektek minőségbiztosításához

Alsó-Szászországi Megelőzési Tartományi Tanács
Landespräventionsrat Niedersachsen
Am Waterlooplatz 5 A
30169 Hannover, Németország

info@beccaria.de

www.beccaria.de
www.lpr.niedersachsen.de
www.beccaria-standards.net

Prevention of and Fight Against Crime 2007
With financial support from the Prevention of and
Fight Against Crime Programme
European Commission
Directorate General Justice, Freedom And Security

A Alsó-Szászországi Megelőzési Tartományi Tanács

A Landespräventionsrat Niedersachsen (magyarul: Alsó-Szászországi Megelőzési Tartományi Tanács, német rövidítése: LPR) 1995-ben az Alsó-Szászországi Tartományi Kormány határozatával alakult és az alábbi feladattal ruházták fel:

- **a bűnügyek előfordulásának csökkentése Alsó-Szászországban**
- **az alsó-szászországi polgárok szubjektív biztonságérzetének javítása**

Az LPR alapítása óta össztársadalmi irányultságú. A bűnmegelőzés ily módon az állami és magánszervezetek, valamint a különböző polgári és civil társadalmi kezdeményezések közös feladata.

Az LPR alapítása óta folyamatosan nő. Az LPR összesen kb. 250 tagszervezetéhez minisztériumok, hatóságok, szövetségek, tudományos intézetek és mindenekelőtt majdnem 200 kommunális megelőzési grémium és támogató egyesület tartozik.

www.lpr.niedersachsen.de

www.beccaria.de

Az Alsó-Szászországi Megelőzési Tartományi Tanács céljai

1. Az LPR kommunális szinten erősíti a bűnmegelőzést.
2. Az LPR koncepciókat dolgoz ki és megfogalmazza a megvalósításukra szolgáló keretfeltételeket.
3. Az LPR támogatja a bűnmegelőzés minőségének biztosítását és javítását.
4. Az LPR platformot nyújt az információs és ismerettranszferhez.
5. Az LPR koordinálja és támogatja a bűnmegelőzési hálózatképzést.
6. Az LPR Alsó-Szászországon kívül is együttműködik a bűnmegelőzési szervezetekkel.
7. Az LPR megelőzési szakértelmet közvetít.
8. Az LPR a nyilvánosság elé viszi az össztársadalmi bűnmegelőzés céljait, tartalmát és módszerét.
9. Az LPR támogatja a bűnmegelőzés érdekében tanúsított polgári szerepvállalást.

Beccaria szabványok a bűnmegelőzési projektek minőségbiztosítására¹

Előszó

Alig léteztek eddig bűnmegelőzési projektek tervezésére, megvalósítására és értékelésére szolgáló minőségi kritériumok. Az ebben a témakörben folyó nemzeti és európai szakmai tapasztalatcsere még szintén gyerekcipőben jár.

A projekttervezés ellenőrzésére és megvalósítására szolgáló mérceként szolgáló szabványok az első lépést jelentik a bűnmegelőzési projektek hatásellenőrzése és a fokozottabb minőségorientáció felé vezető úton.

Az alábbi Beccaria szabványok a „Minőségmenedzsment a bűnmegelőzésben“ nevű Beccaria projekt keretében kerültek kidolgozásra. Ezt a projektet az Európai Bizottság AGIS programja támogatta. A Beccaria szabványok a megelőzési munka fokozott minőségorientációjának javaslataként értendők. Első vitatervet alkotnak és a lehetőleg széles körben folytatott vitának köszönhetően következetesen javítani és továbbfejleszteni kell őket.

A Beccaria szabványok konkrét megvalósításához vezető munkát megkönnyítő segédanyagok (7 lépés) ingyenesen letölthetők a www.beccaria.de honlapról.

A Beccaria szabványok bűnmegelőzési programok² és projektek tervezésével, kivitelezésével és értékelésével szemben támasztott mércét és elvárásokat foglalják magukba. A projektek alábbi hét fő munkaszakaszára vonatkoznak:

1. Problémaleírás
2. A probléma keletkezési feltételeinek elemzése
3. A megelőzési célok, projektcélok és célcsoportok meghatározása
4. A cél eléréséhez szükséges intézkedések meghatározása
5. A projekt koncepciója és megvalósítása
6. A projekt megvalósításának és a cél elérésének ellenőrzése (kiértékelés)
7. Véggözetkeztetések és dokumentáció.

A Beccaria szabványok a fejlesztőknek, a bűnmegelőzési szereplőknek és más felelősöknek útmutató bűnmegelőzési eljárásuk minőségbiztosításához. Biztosítania kell, hogy

- a. a bűnmegelőzési projektek tervezése, kivitelezése és ellenőrzése a tudományban és az irodalomban megnevezett minőségi kritériumokhoz igazodjon.
- b. a projektek úgy épülnek fel, hogy alapvetően értékelhetőek legyenek.
- c. tudományos szakemberek, szakértők, megbízók és finanszírozók (projektkérvénynél) szakmai alappal rendelkezzenek a projektek célirányosságának és minőségének megítéléséhez.

¹ Kidolgozták: Alsó-Szászországi Megelőzési Tartományi Tanács - Volkhard Schindler, Jörg Bässmann, Anja Meyer, Erich Marks, Ruth Linssen.

² Az alábbiakban kizárólag projektekről beszélünk, de a programok is ide tartoznak.

A Beccaria szabványok a minőségbiztosítással szemben támasztott elvárások teljes programját fogalmazzák meg. Csak a teljes program betartása esetén lehet szavatolni a projekt megfelelő minőségét. Az egyes elvárások mindig egymásra épülnek. A Beccaria szabványok egyes pontjainak kiragadása vagy bizonyos lépések figyelmen kívül hagyása ily módon összességében tenné kérdésessé a minőségszintet.

A Beccaria szabványok esetén az alábbi pontokat lépésről lépésre be kell tartani ill. sorra kell venni:

1. Beccaria szabvány: Problémaleírás

- 1.1 A meglévő probléma (fennálló állapotként) felismerésre és pontos leírásra kerül. Eközben megfogalmazásra kerül,
 - hogy miben rejlik pontosan a probléma, milyen megjelenési formái vannak, milyen speciális bűnügyi területekről van szó.
 - hogy a probléma hol lép fel pontosan a meghatározandó, területileg elhatárolt területen, melyik időben és milyen mértékben.
 - hogy kit érint a probléma közvetlenül vagy közvetetten (leírás pl. kor, nem, szociális jegyek, származás szerint).
 - hogy a problémának milyen közvetlen és közvetett hatása van.
 - hogy a probléma már mióta létezik és hogy változott-e (leginkább az elején) (pl. fokozódás, különleges alkalmak).
 - hogy dolgozott-e már valaki konkrét helyen a probléma megoldásán. Ki hogyan dolgozik rajta éppen vagy kinek a feladata ez a jövőben (pl. ifjúságvédelem, tanárok, rendőrség, államügyészség)? Milyen megoldási kezdeményezések (intézkedések) születtek és milyen sikerek vagy sikertelenségek ismerhetők fel.
- 1.2 Megfogalmazásra kerül, hogy kitől indult ki a projektkezdeményezés, ill. hogy mi a projekt kiváltó oka (pl. polgári panaszok, a fiatalságvédelem vagy a rendőrség jelzései).
- 1.3 Indoklásra kerül, hogy a probléma megoldásához mindenképpen cselekedni kell.

2. Beccaria szabvány: A keletkezési feltételek elemzése

- 2.1 A megállapított probléma elmagyarázásához idevonatkozó elméleti ill. tudományos leleteket vonunk be, valamint empirikus felismeréseket is figyelembe veszünk.
- 2.2 Gondolunk a probléma fellépéséhez vezető lényegesnek tekinthető befolyásolási méretekre – ehhez mind a rizikótényezők³ mind pedig a védelmi tényezők⁴ hozzátartoznak – és megnevezzük őket. .

³ A rizikótényezők olyan terhelések, melyek a magatartást negatívan befolyásolhatják, például ha gyermekkorában elhanyagolnak valakit, fiatakorúak kapcsolata bűnelkövető azonos korú csoportokhoz, városnegyedek elhanyagoltsága.

⁴ A védelmi tényezők megnehezíthetik vagy megakadályozhatják a bűntettek kialakulását. Ide tartoznak pl. a fiatalok szülőkhöz fűződő stabil érzelmi kötődése, a személygépkocsikba beépített riasztók, rettegett helyeknek minősülő nyilvános helyek jól beláthatósága és kivilágítása.

3. Beccaria szabvány: A megelőzési célok, projektcélok és célcsoportok meghatározása

A célok meghatározásakor alapvető különbséget kell tenni a megelőzési és projektcélok között. Valamennyi projektnek egyértelműen és pontosan meg kell neveznie megelőzési céljait és projektcéljait.

Megelőzési célok (sokan legfelsőbb célokról, globális célokról vagy általános célokról is beszélnek) mindig a projekt tulajdonképpeni megelőzési szándékára irányul. Ez a bűnözés (objektív) behatárolásából (a bűncselekedetek megakadályozásából és / vagy csökkentéséből) vagy a szubjektív biztonság javításából (a biztonságérzet növeléséből ill. a bűnözés elleni félelem csökkentéséből) áll. A projekt megelőzési célja például az lehet, hogy 30%-kal csökkentse XY város iskolai területén a fiatalok között előforduló testi sértés büntettét.

Projektcélok ezzel szemben azok a közvetlen célkitűzések, amelyeket a projekt által szeretnénk elérni. Egy olyan projektnél, amelynél a fiatalok között előforduló testi sértés büntettének az iskolai területen való csökkentése a megelőzési cél, az alábbi projektcélok fordulhatnak elő: az általános iskolai légkör javítása, a fiatalok szociális kompetenciájának az erősítése, különös tekintettel a konfliktusok rendezésénél, a szociális ellenőrzés növelése az iskola területén.

A projektcéloknak elvileg levezethető összefüggésben kell lenniük a megelőzési célokkal: hihetően ábrázolhatónak kell lennie, hogy a projektcél elérésével egyben a mögötte álló megelőzési cél elérésére is lehet hatni.

Ily módon kriminológiai elméletekre ill. elméletben indokolt feltételezésekre való utalással vagy empirikus leletekkel kell ábrázolni, hogy – a példánál maradva – az „általános iskolai légkör javítása“, „a fiatalok szociális kompetenciájának erősítése, különösképp a konfliktusok rendezésére“ valamint „a szociális ellenőrzés növelése az iskola területén“ elnevezésű projektcélok alkalmas megelőzési kezdeményezést képeznek, hogy elérhető legyen a „fiatalok között előforduló testi sértés büntette az iskola területén“ megelőzési cél.

- 3.1 A megelőzési célok ismertek. A problémaleírásból kerülnek levezetésre, pontosan vannak megfogalmazva, mérhetőek és a kívánt állapotot írják le.
- 3.2 Meg van határozva, hogy mely célcsoportokra vonatkozik a megelőzési célok elérése.
- 3.3 Meg vannak határozva azok a mutatók (jelzőszámok), amelyeken keresztül ellenőrizni lehet, hogy elértük-e a megelőzési célokat és ha igen, milyen mértékben.
- 3.4 Olyan stratégiákat és megelőzési kezdeményezéseket kell kiválasztani, amelyek alkalmasak arra, hogy elérjük a meghatározott megelőzési célokat. A stratégiák vagy megelőzési kezdeményezések kiválasztása érthetően vannak megindokolva. Figyelembe kell venni közben az irodalmi felismeréseket és a gyakorlati tapasztalatokat. A kiválasztott stratégiák vagy megelőzési kezdeményezések alapján konkrétan megnevezzük a projektcélokat⁵.
- 3.5 Meg van határozva, hogy melyik célcsoportokra vonatkozik a projektcélok elérése. A célcsoportok pontosan meg vannak nevezve (pl. életkorszerű vagy szociális jegyek).
- 3.6 Meg van határozva, hogy milyen időkeretben ill. meddig (időbeli ráfordítás) kell elérni a kitűzött projektcélokat.

⁵ A projektcélok célcsoportjainak nem kell szükségszerűen megegyeznie a megelőzési célok célcsoportjaival. Ily módon az említett példában szereplő „az általános iskolai légkör javítása“ elnevezésű projektcél a tanárok célcsoportra (ill. az iskola vezetésére) irányul, a megelőzési cél azonban a fiatalokra.

4. Beccaria szabvány: A cél elérése érdekében tett intézkedések meghatározása

- 4.1 A projektcélok eléréséhez alkalmas intézkedéseket vezetünk le és indokolunk meg.
- 4.2 Meghatározzuk, hogy az intézkedések alkalmasak arra, hogy elérjük a projektcélok meghatározott célcsoportjait (ezt többek között a célcsoportok bevonásával / részvételével kell szavatolni).
- 4.3 Az intézkedések végrehajtásához szükséges időbeli, személyzeti, szakmai, anyagi és tárgyi források elérhetőségét elfogadhatóan mutatjuk be.
- 4.4 Meg vannak határozva azok a mutatók (jelzőszámok), amelyeken keresztül ellenőrizni lehet, hogy elértük-e a projektcélokat és ha igen, milyen mértékben.
- 4.5 Meg vannak határozva azok a mutatók (jelzőszámok), amelyeken keresztül ellenőrizni lehet, hogy elértük-e a célcsoportokat és ha igen, milyen mértékben.

5. Beccaria szabvány: Projektkoncepció és projektmegvalósítás

- 5.1 A projektkoncepciót írásban dokumentáljuk. Magába foglalja valamennyi idevonatkozó megfontolást és tervezést, amelyek a projekt megindoklásához, meghatározásához, kialakításához, végrehajtásához és értékeléséhez szükségesek.
- 5.2 Tisztázzuk az együttműködés (társszervezetekkel) valamint a szinergiák lehetőségeit. Az összefonódások célorientáltan, megvalósíthatóan és hasznot hajtó módon kerülnek kialakításra.
- 5.3 Olyan erőforrás tervezetet alakítunk ki, mely bemutatja, hogy milyen időbeli, személyzeti, szakmai, anyagi és tárgyi forrásokra lesz előreláthatóan szükség az intézkedések foganatosításához.
- 5.4 A projektnek meghatározott futamideje van.
- 5.5 A projektkoncepciót a projekttől független szakértő személy vagy csoport (külső vagy a saját szervezethez tartozó) ellenőrzi ill. vizsgálja meg.
- 5.6 A projekt a projekttervezésből adódó ráfordításának és az elvárandó eredmények és hatások (ill. a kifizített projektcélok) arányát a projekt résztvevői és / vagy a projekttől független, szakértő személy ill. csoport ellenőrzi és kedvezőnek ill. indokoltnak találja. Ellenőrizzük a tervezett projekthez elképzelhető alternatívákat.
- 5.7 Meghatározzuk az egyes intézkedésekhez tartozó felelőségeket és illetékességeket. Az érintettek (megbízó, projekttervező, szükség esetén a célcsoportok, együttműködő partnerek) közötti megállapodásokat írásban rögzítjük.
- 5.8 Elkészítjük az egyes munkaszakaszok részletes ábrázolását, az azért felelős személyeket és a mindenkori tervezett időtartamot tartalmazó projekttervet.

- 5.9 Mind a projekt megvalósításának ellenőrzése (folyamatkiértékelés) mind pedig – amennyiben tervezve van – a projekt hatásainak ellenőrzése (hatáskiértékelés) kezdettől fogva beépül a projekt tervezésébe.
- Végre kell hajtani a folyamat kiértékelését. Ehhez létrehozunk egy koncepciót a projekt megvalósításának, valamint a célcsoportok elérésének ellenőrzésére és bevonjuk a projekt-koncepcióba.
 - Meghatározásra és megindoklásra kerül, hogy elérési fokuk vonatkozásában (hatáskiértékelés) ellenőrizni kell-e a projekt projekt-céljait és megelőzési céljait. Az értékelés végrehajtása esetén vizsgálati tervet hozunk létre és figyelembe vesszük a projekt-koncepcióban az értékelési szándékot.
 - Meghatározásra és megindoklásra kerül, hogy önértékelés és/vagy külső értékelés van-e tervbe véve. Önértékelés esetén ellenőrizzük a külső szakmai-módszeres tanácsadás szükségességét.
- 5.10 A projektmenetet és a megvalósítást kezdettől fogva dokumentáljuk, a projektmegvalósítás valamennyi lépését, valamint az eredeti tervtől való eltéréseket bemutatjuk és megindokoljuk.
- 5.11 A projektszerkezetet hozzáigazítjuk az önmagában változó adottságokhoz. A fellépő hiányosságok esetén javítási intézkedéseket határozunk és valósítunk meg.

6. Beccaria szabvány: A projekt megvalósítása és céljának elérése (értékelés)

- 6.1 Meghatározzuk, hogy milyen mértékben sikerült elérni a tervezett célcsoportokat (arányuk, számuk). Bemutatjuk, hogy mire vezethető vissza a célcsoportok elérésének vagy el nem érésének foka.
- 6.2 Meghatározzuk, hogy milyen mértékben milyen változások jelentkeztek: mennyiben változott a helyzet a kitűzött megelőzési célok irányában (a meglévő és a kívánt helyzet összehasonlítása)? Mennyiben változott a helyzet a kitűzött projekt-célok irányában (a meglévő és a kívánt helyzet összehasonlítása)?
- 6.3 Meghatározzuk és bemutatjuk, hogy visszavezethetőek-e a változások a foganatosított intézkedésekre és ha igen, mennyiben: mivel függ össze a megelőzési célok elérése ill. el nem érése? Mivel függ össze a projekt-célok elérése ill. el nem érése?
- 6.4 Meghatározzuk, hogy fellétek-e nem tervezett mellékhatások: ha igen, melyek és milyen mértékben léptek fel?

7. Beccaria szabvány: Végkövetkeztetések és a projekt dokumentációja

- 7.1 A projekt végén következik az alapos projekt-utómunka. Ekkor dolgozzuk fel a projektből származó központi felismeréseket, végkövetkeztetéseket vonunk le, összeállítjuk az összefoglaló beszámolót és elérhetővé tesszük a szakmai nyilvánosság számára a projektdokumentációt ill. a projekt eredményeit.

- 7.2 Összefoglaljuk és feldolgozzuk a projektből származó központi felismeréseket:
- Milyen mértékben értük el a kitűzött célokat (projektcélok, megelőzési célok)?
 - Mit jelentenek az eredmények a projekt szempontjából?
 - Mire vezethető vissza a célok elérése ill. el nem érése?
 - Milyen nehézségek léptek fel a tervezés és a kivitelezés során, milyen pozitív és milyen negatív tapasztalatokat szereztünk?
 - Milyen más egyéb központi felismerést nyertünk?
- 7.3 A projekt tapasztalataiból, eredményeiből és felismeréseiből végkövetkeztetéseket vonunk le:
- Bevált a kiválasztott kiindulási elgondolás? Kiépíthető a kiindulási elgondolás?
 - Milyen építő jellegű javaslatok, cselekvési ajánlások vagy megoldási lehetőségek vezethetők le a felismert gyenge pontok megszüntetése érdekében?
 - Vannak konkrét kérdésfeltevések, melyeknek a.) jövőbeni projektek tárgyának b.) jövőbeni projekteknel az értékelés tárgyának kellene lennie?
 - Mely (projekt)társak vagy más szervezetek profitálhatnak elsőként az eredményekből?
 - A nyert felismerések beleépülnek az éppen futó projekt hozzáigazításába ill. módosításába vagy esetlegesen továbbvezető projekt továbbfejlesztésébe?
 - Hogyan szavatolható a projekt tartósságát a projekt idején túl (pl. a meglévő ajánlati szerkezetekbe való integrációval)?
 - Átültethető a projekt más célcsoportokra és más szociális környezetei feltételekre?
- 7.4 Megírjuk a projekt összefoglaló beszámolóját. Ebben kifejtésre kerül:
- a projekt koncepció
 - a projekt kivitelezése
 - a projekt eredményei
 - az értékelési eredmények
 - az értékelési terv az esetleges szűrőpróbaszerű kiválasztás és szűrőpróbaméret, valamint a projektcélok elérésének ellenőrzésére szolgáló mutatók ill. kritériumok bemutatásával
 - végkövetkeztetések.
- 7.5 A projektdokumentáció mások számára is elérhető. Feldolgozásra kerülnek a projekt eredményei.
- A projektdokumentáció (legalább ennek rövid változata) bekerül az adatbankba.